

Statystyka regionalna jako instrument wspierania rozwoju województw

Od momentu wstąpienia Polski do Unii Europejskiej (UE) nowego znaczenia nabrały w naszym kraju regiony. W państwach Wspólnoty przypisuje się im istotną rolę w kształtowaniu polityki rozwoju. Umacnianiu roli regionów w UE służy postępująca decentralizacja oraz zasada subsydiarności.

W wyniku powołania w Polsce w roku 1999 samorządowych województw pojawiła się w naszym kraju jednostka, która swoim potencjałem i zakresem przydzielonych zadań odpowiada europejskim regionom. Ustawodawca nałożył na nią obowiązek realizacji zadań związanych z prowadzeniem polityki rozwoju regionalnego, zmierzającej do poprawy jej konkurencyjności (Właźlak, 2010).

Pojęcie rozwoju regionalnego w literaturze przedmiotu definiowane jest w sposób różnorodny. Za A. Klasikiem można je określić jako *trwały wzrost trzech elementów: potencjału gospodarczego regionów, ich siły konkurencyjnej oraz poziomu i jakości życia mieszkańców*¹.

Władze samorządowe województw, działając w warunkach ograniczonych możliwości finansowych, stają przed dylematami: jaki kierunek zaangażowania pieniędzy wybrać, jakie inicjatywy wesprzeć, czy wydatkowanie środków finansowych na dany cel przynosi oczekiwane rezultaty, jakie działania dofinansować z bezzwrotnej pomocy unijnej?

Z pomocą w odpowiedzi na tak postawione pytania powinna przyjść statystyka regionalna, która jest częścią statystyki publicznej. Przedmiotem jej badań jest region lub mniejsze jednostki samorządowe. Inaczej mówiąc jest to statystyka umożliwiająca poznanie procesów rozwojowych i programowanie przekształceń struktury przestrzennej gospodarki narodowej i zjawisk społecznych w różnych układach terytorialnych². Wykorzystywanie różnorodnych metod statystycznych w prowadzonych badaniach powinno służyć ocenie przestrzennych aspektów zmian gospodarczych, społecznych i ekologicznych. Zbierane i przetwarzane informacje dotyczące zjawisk społeczno-gospodarczych powinny zapewnić rzetelną podstawę podejmowania decyzji rozwojowych, jak też oceny wcześniejszych działań.

Decentralizacja zarządzania gospodarczego wymusiła rozwój statystyki regionalnej, która ma zasadniczo trzy cele: poznawczy, wsparcie planowania społeczno-gospodarczego w przekrojach terytorialnych oraz monitorowanie zjawisk w jednostkach przestrzennych. W jej rozwoju można wyróżnić trzy fazy³:

¹ Dziemianowicz i in. (2009), s. 13.

² Kawalec (1970), s. 157.

³ Kawalec (1970), s. 172.

- 1) uporządkowanie danych w przekrojach terenowych od 1945 r.,
- 2) dostosowanie zakresu statystyki regionalnej do potrzeb planowania,
- 3) określenie statystyki regionalnej jako funkcji planowania regionalnego i postępu metodologicznego.

Liczba informacji w przekrojach terytorialnych ulegała stałemu zwiększaniu. W 1965 r. na poziomie wojewódzkim dostępne były 204 dane, rok później — 246⁴. W roku 1995 tylko w Banku Danych Lokalnych (BDL) było już 317 tego typu cech, a w 1999 r. udostępniono ich blisko 4 tys. Obecnie w BDL jest prawie 13 tys. cech⁵.

Mimo rozwoju statystyki regionalnej nadal można dostrzec mankamenty, które w zestawieniu z dość niską świadomością użytkowników o jej zasobach powodują, że przy podejmowaniu decyzji dane wykorzystywane są w ograniczonym zakresie. Ci, którzy korzystają z informacji statystycznych dostrzegają braki danych lub znaczne opóźnienia w ich dostępności, co dodatkowo zniechęca do ich wykorzystywania.

Celem artykułu jest przedstawienie typowych zakresów wykorzystania danych statystycznych w realizacji polityki rozwoju regionalnego oraz niedostatków statystyki regionalnej zgłaszanych przez jej odbiorców.

WYKORZYSTANIE DANYCH STATYSTYCZNYCH W PLANOWANIU STRATEGICZNYM

Złożoność zjawisk i procesów kształtujących sytuację w województwach wymaga podejścia systemowego (całościowego) do wyznaczenia kierunków oraz określenia sposobów wdrażania działań rozwojowych. Władze samorządowe dążą do wypracowania strategicznych dokumentów rozwojowych obejmujących wybrane dziedziny gospodarcze oraz społeczne, jak też formułują, a następnie starają się wdrażać kompleksowe plany/strategie rozwoju. Uporządkowanie wiedzy na temat danej jednostki służy wyznaczeniu celów rozwojowych, których realizacja powinna doprowadzić do poprawy sytuacji.

Planowanie strategiczne w samorządach jest współcześnie procesem powszechnie stosowanym⁶. Najbardziej sformalizowane jest ono na szczeblu regionalnym. Ustawa o samorządzie wojewódzkim zobowiązuje bowiem marszałka województwa do prowadzenia polityki rozwoju województwa, na którą składa się⁷:

- 1) tworzenie warunków rozwoju gospodarczego, w tym kreowanie rynku pracy,
- 2) utrzymanie i rozbudowa infrastruktury społecznej i technicznej o znaczeniu wojewódzkim,

⁴ *Statystyka...* (1967), s. 41.

⁵ Dane udostępnione przez Ośrodek Banku Danych Lokalnych, Urząd Statystyczny we Wrocławiu.

⁶ Broń, Sztando (2009), s. 70—85.

⁷ *Ustawa z 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa*, Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1590, z późn. zm., art. 11.

- 3) uzyskiwanie i łączenie środków finansowych publicznych i prywatnych, w celu realizacji zadań z zakresu użyteczności publicznej,
- 4) wspieranie i prowadzenie działań na rzecz podnoszenia poziomu wykształcenia obywateli,
- 5) racjonalne korzystanie z zasobów przyrody oraz kształtowanie środowiska naturalnego, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju,
- 6) wspieranie rozwoju nauki i współpracy między sferą nauki i gospodarki, popieranie postępu technologicznego oraz innowacji,
- 7) wspieranie rozwoju kultury oraz sprawowanie opieki nad dziedzictwem kulturowym i jego racjonalne wykorzystywanie,
- 8) promocja walorów i możliwości rozwojowych województwa,
- 9) wspieranie i prowadzenie działań na rzecz integracji społecznej i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Instrumentem realizacji tej polityki jest strategia rozwoju województwa. Jest ona jednocześnie elementem wykorzystywanym w tworzeniu wiarygodności samorządu oraz identyfikacji jego celów i priorytetów rozwojowych.

Strategia rozwoju regionalnego jest także ważnym elementem systemu planów i programów rozwoju. Stanowi ona bowiem podstawę ubiegania się o bezwrotną pomoc z UE.

Pierwszym etapem prac nad strategią jest dokonanie oceny stanu wyjściowego sytuacji społeczno-gospodarczej regionu. Diagnoza powinna polegać na identyfikacji wszystkich istotnych dla danego terytorium aspektów. Powodzenie strategii jest uzależnione od realności sformułowanych celów, a te z kolei od dokonanej oceny wyjściowej.

W uproszczeniu można stwierdzić, że im mniejszy merytoryczny związek między⁸:

- wynikami diagnozy strategicznej, czyli identyfikacji *ex ante* właściwości danego terytorium, a także potencjalnych czynników zewnętrznych mających lub mogących mieć wpływ na te właściwości,
- okresem realizacji konkretnych przedsięwzięć inwestycyjnych, usługowych, administracyjnych, organizacyjnych i prawotwórczych,
- celami określonymi w strategii oraz zakresem interwencji,
- środkami finansowymi, jakie realizatorzy strategii będą mogli skierować na realizację tych interwencji,

tym mniejsze prawdopodobieństwo sformułowania właściwej procedury wdrożeniowej, która pozwoli na osiągnięcie docelowego stanu regionu w sferze gospodarczej, społecznej i środowiskowej.

Problemy ze sformułowaniem celów niemożliwych do realizacji występują wówczas, gdy podczas prac nad strategią zaniedbuje się wstępny etap jej przygotowania. Ocena sytuacji wymaga bowiem przeanalizowania zjawisk, w tym także z wykorzystaniem danych ze statystyki społecznej, gospodarczej oraz środowiskowej. Przeprowadzenie tej oceny powinno opierać się na rzetelnych, wia-

⁸ Sztando (2010).

rygodnych danych. Tego typu informacje gromadzone są przez polską statystykę publiczną, która dysponuje najszerszym zakresem tematycznym danych statystycznych. Badania — najczęściej ankietowe — realizowane poza systemem statystyki publicznej nie mają tych cech. Ta niezwykle rozpowszechniona w praktyce planowania strategicznego metoda badawcza jedynie pozornie jest prosta. Popełniane są tu liczne błędy⁹. Najczęstsze to nieprawidłowo zadane pytania, pozostawienie respondentów bez wsparcia przeszkolonego ankietera podczas wypełniania obszernej i skomplikowanej ankiety, przeprowadzanie ankiety na niereprezentatywnej próbie badawczej respondentów czy uogólnianie wyników mimo braku podstaw do jego dokonania.

Uwzględniając powyższe należałoby w pierwszej kolejności wykorzystywać dane statystyki publicznej w procesach diagnostycznych służących opisywaniu sytuacji społeczno-gospodarczej poszczególnych terytoriów.

Należy zauważyć, że realizacja w całym kraju badań z zastosowaniem tych samych metod pozwala na dokonywanie porównań międzyregionalnych, czego nie gwarantują incydentalne badania prowadzone na użytek sporządzenia dokumentów rozwojowych. Wykonywanie badań, dotyczących nawet tego samego zjawiska, w różnych regionach bez standaryzacji metody nie pozwala na ich zestawienie, ze względu na nieporównywalność wyników. Brak cykliczności ich prowadzenia uniemożliwia także dokonywanie analiz dynamiki badanych zjawisk.

DANE STATYSTYCZNE W MONITOROWANIU ZJAWISK SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH

Opracowanie i przyjęcie strategii rozwoju regionalnego (czy też innych strategii, np. sektorowych) powinno stanowić wstępną fazę prac nad jej wdrażaniem. Realizacja kolejnych działań zmierzających do osiągnięcia wyznaczonych celów powinna podlegać stałemu monitorowaniu efektów. Obserwacji powinny podlegać nie tylko nakłady finansowe ponoszone na poszczególne działania, ale również osiągnięte dzięki nim wyniki, rezultaty oraz ich wpływ na zmiany sytuacji sektorowej oraz ogólnej społeczno-gospodarczej w regionie. Monitorowanie powinno obejmować szeroki zakres zjawisk, nie tylko bezpośrednio związanych z realizowanym dokumentem strategicznym (*Ekonomiczne...*, 2008). Właściwie dobrane, dostępne i porównywalne zmienne diagnostyczne, obejmujące zarówno cechy, jak i określone wskaźniki, powinny pozwolić władzy wykonawczej województwa na korygowanie przyjętych celów i priorytetów działań, a także na dokonywanie ewaluacji wdrażania strategii. Miary wykorzystywane w monitorowaniu zjawisk powinny charakteryzować się następującymi cechami¹⁰:

⁹ Broł, Sztando (2009), s. 92.

¹⁰ *Przewodnik po metodach ewaluacji. Wskaźniki monitoringu i ewaluacji* (2002), dokument roboczy nr 2, Komisja Europejska, Dyrekcja Generalna ds. Polityki Regionalnej, wersja polska, POPT, Warszawa.

- 1) trafności — wskaźniki powinny być dostosowane do charakteru monitorowanych zjawisk oraz oczekiwanych efektów związanych z realizacją strategii. Wskazane jest powiązanie wskaźników z konkretnymi celami dokumentów strategicznych;
- 2) mierzalności (kwantyfikowalności) — wskaźniki powinny być wyrażone w liczbach, co umożliwia ich weryfikację po zakończeniu zadania. Odstępstwa od tej zasady powinny mieć charakter incydentalny. Związane jest to głównie z obiektywnością dokonywanych ocen oraz kosztem uzyskania tego typu danych;
- 3) wiarygodności — wskaźniki powinny być zdefiniowane w taki sposób, aby ich weryfikacja spełniała wymóg przejrzystości definicyjnej i umożliwiały powtarzalność ich weryfikacji. Dlatego też najlepiej przy konstrukcji wskaźników posilkować się danymi porównywalnymi, wiarygodnymi i publicznie dostępnymi;
- 4) dostępności — wskaźniki nie powinny sprawiać trudności z wprowadzeniem ich do systemu monitorowania. Jest to kluczowa zasada. Łatwo bowiem sformułować bogaty zestaw profesjonalnych i w pełni mierzalnych wskaźników, lecz skonstruowanych na podstawie jedynie teoretycznych danych;
- 5) łatwości interpretacji — wskaźniki powinny być budowane w taki sposób, aby nie powodowały trudności w ich interpretacji. Budowa skomplikowanych miar, które nie są zrozumiałe dla osób korzystających z monitorowania nie spełni swoich zadań.

Biorąc pod uwagę pożądane cechy mierników w systemach monitorowania i ewaluacji dokumentów rozwojowych należałoby uwzględnić, jako podstawową grupę, miary budowane na podstawie ogólnodostępnych danych statystycznych. Taki kierunek jest zgodny z wytycznymi w zakresie zasad aktualizacji strategii rozwoju regionalnego¹¹ wydanymi przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego. Cele strategii rozwoju województw powinny zatem zostać określone ilościowo za pomocą możliwie ograniczonej liczby wskaźników monitorowania. Autorzy cytowanej publikacji założyli, że głównym źródłem informacji dla konstrukcji systemu wskaźników monitorowania strategii rozwoju będzie statystyka publiczna¹². Takie samo założenie przyjęto w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego (KSRR)¹³. Twórcy tej strategii zaproponowali, aby budowany system monitorowania i ewaluacji polityki regionalnej stanowił zintegrowany system umożliwiający dokonywanie analizy wszystkich procesów w układzie terytorialnym.

Zgodnie z planem działań KSRR *system ma zostać utworzony przez jednostki podległe ministrowi rozwoju regionalnego i prezesowi GUS, przy współpracy poszczególnych resortów i samorządowych województw*¹⁴. Według założeń ma

¹¹ *Aktualizacja...* (2011).

¹² Tamże, s. 24.

¹³ *Krajowa...* (2011).

¹⁴ *Plan...* (2010).

to być jednolity system monitorowania procesów regionalnych i realizacji polityki regionalnej.

Monitorowanie zmian zachodzących w wyniku realizacji działań wynikających z zapisów dokumentów rozwojowych będzie miało szczególne znaczenie w odniesieniu do wszelkich projektów współfinansowanych przez UE. W rozpoczynającym się w 2014 r. okresie programowania jedną z zasad wykorzystania funduszy dostępnych we wspólnotowej polityce spójności będzie zasada warunkowości, wprowadzająca określone warunki (pozytywne lub negatywne) dla państw/regionów. Ocena stopnia realizacji tych celów będzie dokonywana na podstawie właściwie dobranych miar.

Przyjęte systemy monitorowania wszelkich dokumentów (strategicznych czy też operacyjnych) muszą być zasilone danymi statystycznymi odpowiedniej jakości, w pełni porównywalnymi w różnych układach przestrzennych. Można przyjąć, że powinny to być dane statystyki publicznej, uzupełnione informacjami innych instytucji i urzędów prowadzących rejestry administracyjne. Przygotowany system monitorowania sytuacji społeczno-gospodarczej powinien pozwolić podmiotom odpowiedzialnym za rozwój poszczególnych jednostek na stałą obserwację zachodzących zmian oraz dokonywanie oceny skuteczności podejmowanych interwencji.

Istotnym instrumentem wykorzystywanym w procesie monitorowania może być stale aktualizowany i rozbudowywany BDL. Jest on największym w Polsce uporządkowanym zbiorem informacji o sytuacji gospodarczej, demograficznej, społecznej oraz stanie środowiska, opisującym województwa, powiaty oraz gminy jako podmioty systemu organizacji społecznej i administracyjnej państwa, a także regiony i podregiony stanowiące elementy nomenklatury jednostek terytorialnych do celów statystycznych¹⁵. Umiejętne wykorzystanie zawartych w nim informacji powinno pozwolić na stały i przyjazny dla korzystających dostęp do aktualnych informacji statystycznych oraz prowadzenie wielowymiarowych analiz statystycznych w układach regionalnych i lokalnych.

Niejednokrotnie zdarza się, że na potrzeby monitorowania dokumentów rozwojowych województw tworzone są specjalnie bazy informatyczne, pozwalające na szybkie otrzymanie informacji. Bazy muszą być jednak zasilone danymi. Mogą być one bezpośrednio wykorzystywane do analizowania zjawisk, mogą także stanowić podstawę do budowania wskaźników natężenia zjawisk, efektywności czy też opracowywania miar syntetycznych stosowanych do liniowego porządkowania obiektów (województw, powiatów, gmin). Miary syntetyczne wykorzystywane są zwykle do dokonywania szybkich porównań poziomu rozwoju.

Stopień, w jakim dane statystyczne mogą być pomocne w prowadzeniu polityki regionalnej uzależniony jest jednak od ich zakresu, poziomu agregacji oraz terminów udostępniania.

¹⁵ http://www.stat.gov.pl/bdl/app/strona.html?p_name=obanku, dostęp 22.03.2012.

WYKORZYSTANIE INFORMACJI STATYSTYCZNYCH W BIEŻĄCYCH PROCESACH DECYZYJNYCH

Władza regionalna, realizując przypisane jej ustawowo zadania, podejmuje stale różnego rodzaju decyzje, które nie zawsze odnoszą się do przyjmowanych długofalowych dokumentów rozwojowych. Decyzje te w wielu przypadkach są reakcją na dokonujące się zmiany w otoczeniu zewnętrznym, jak i w samym regionie. Analiza tych zmian powinna być także przeprowadzona z wykorzystaniem informacji statystycznych. Na pozór mało istotne decyzje mogą mieć znaczący wpływ na warunki życia i prowadzenia działalności gospodarczej czy też pogłębianie istniejących różnicowań przestrzennych. Przy podejmowaniu tego typu decyzji samorządy mogą korzystać z danych opracowywanych przez polską statystykę publiczną na podstawie badań z zakresu tzw. statystyki krótkookresowej w wymiarze terytorialnym.

Prowadzone cyklicznie badania dostarczają informacji w zakresie rynku pracy, przemysłu i budownictwa, rolnictwa, podmiotów gospodarczych, finansów przedsiębiorstw, nakładów inwestycyjnych oraz stanu i struktury ludności. Dane te zbierane i przetwarzane w okresach kwartalnych (niekiedy miesięcznych) mogą stanowić ważne źródło informacji bieżącej. Szybka reakcja władz samorządowych na pojawiające się na terenie danej jednostki niekorzystne zjawiska może prowadzić do osłabienia ich niekorzystnego oddziaływania.

Istotne z punktu widzenia samorządów regionalnych jest także stałe analizowanie danych charakteryzujących części składowe regionu. Nie można bowiem zapominać, że województwa są znacznie zróżnicowane wewnętrznie i często wymagają prowadzenia zróżnicowanych działań ukierunkowanych na powiaty i gminy.

Do bieżącego uzyskiwania informacji przydatnych w zarządzaniu jednostką może być wykorzystywany właściwie zorganizowany system monitorowania strategii w regionie. Problemem pozostaje jedynie częstotliwość zasilania systemu, wynikająca z terminów dostępności danych czy też częstotliwości ich użycia (np. ze wspomnianego już BDL).

STATYSTYKA REGIONALNA — ZGŁASZANE PROBLEMY

Dane udostępniane w ramach statystyki regionalnej w znacznym zakresie wykorzystywane są do opisu zjawisk występujących w regionie. Kluczowe znaczenie w badaniach regionalnych, obok doboru odpowiedniego zestawu mierników, ma również wybór metody oceny jego rozwoju. Z problematyką tą wiążą się ściśle określone wymogi odnoszące się do zakresu informacji statystycznych. Statystyka regionalna powinna dostarczać, oprócz tradycyjnych, ogólnie dostępnych informacji, również dane o nowych zjawiskach i procesach związanych z transformacją systemu gospodarczego w Polsce¹⁶. Informacje te powinny po-

¹⁶ Szymula (2005), s. 108.

zwać na ocenę osiągniętego poziomu gospodarczego i społecznego poszczególnych regionów (ujęcie statyczne), jak też na ocenę dynamiki rozwoju badanych jednostek terytorialnych (ujęcie dynamiczne).

Nowym zjawiskiem w badaniach regionalnych są oceny konkurencyjności i innowacyjności poszczególnych regionów. Wynikają one ze zmieniającego się otoczenia gospodarki rynkowej i wymagają odrębnych mierników analizy (Strahl, 2006).

Przeobrażenia dokonujące się w gospodarce powodują zmiany w zapotrzebowaniu na dane, co prowadzi do ewaluacji w statystyce publicznej. Mimo obserwowanego od lat doskonalenia badań regionalnych, nadal dostrzega się jednak ich niedostatki. Odbiorcy danych statystycznych zwracają uwagę na:

- znaczne ograniczenia zakresu publikowanych danych statystycznych, zwłaszcza dla gmin i powiatów, np. brak wyników badań budżetów gospodarstw domowych, aktywności ekonomicznej ludności;
- nieobejmowanie lub niepełne obejmowanie przez statystykę publiczną zjawisk ważnych z punktu widzenia planowania strategicznego samorządów, np. różnych aspektów innowacyjności, eksportu czy warunków życia mieszkańców;
- znaczne opóźnienia w dostępie do informacji, np. wielkość PKB i wyposażenie w urządzenia infrastruktury;
- problem związany z brakiem możliwości prezentacji danych objętych tajemnicą statystyczną;
- nieaktualność rejestru REGON (w tym np. pozostawienie w nim jednostek, które faktycznie nie prowadzą działalności gospodarczej);
- realizację badań na różnych próbach podmiotów gospodarki narodowej, co uniemożliwia wykorzystanie opracowanych wyników przy konstruowaniu rozmaitych wskaźników, przyjmowanych w monitorowaniu strategii rozwoju lub innych strategii sektorowych, np. objęcie innej grupy podmiotów badaniem nakładów na B+R, innej zaś wielkością nakładów ogółem, co uniemożliwia wyliczenie wskaźników dotyczących udziału nakładów B+R w nakładach ogółem w sektorze przedsiębiorstw;
- brak porównywalności danych w dłuższych szeregach czasowych wynikających często ze zmiany metodologii badań.

Zgłaszane przez jednostki samorządu terytorialnego uwagi i sugestie są niejednokrotnie inspiracją do dokonywania korekt w programie badań statystycznych statystyki publicznej, służą poszerzeniu lub modyfikacji zakresu tematycznego. Wprowadzenie rozwiązań informatycznych w zbieraniu i przetwarzaniu danych ma przyczynić się do przyspieszenia terminów upowszechniania danych.

Trudniejszy do rozwiązania jest problem możliwości publikowania danych w odniesieniu do reprezentacyjnych badań ankietowych na poziomie powiatowym czy też gminnym. Sposób prezentacji danych wynika bowiem z wielkości losowanych prób. Objęcie badaniem większej liczby jednostek, które pozwoliło-

by na prezentację danych dla powiatów i gmin, powodowałoby większe koszty, co wydaje się trudne do realizacji wobec ogólnych ograniczeń budżetowych.

Mimo napotykaných problemów statystyka publiczna wychodzi naprzeciw zgłaszany przez samorządy sugestiom. Badaniami obejmowane są nowe zagadnienia, ważne ze względu na realizację działań rozwojowych oraz intensyfikowane są prace w zakresie przekształcania danych administracyjnych w dane statystyczne, które będą udostępniane na każdym poziomie agregacji. Zmiany w sposobie zbierania i przetwarzania danych przez statystykę publiczną pozwalają na ich szybszą prezentację (np. znaczne skrócenie terminów udostępniania danych do rachunków regionalnych, w tym PKB). Przygotowywane są także nowe formy udostępniania danych (np. Statystyczne Vademecum Samorządowca).

Podsumowanie — pożądane kierunki rozwoju statystyki regionalnej

Postępująca decentralizacja zadań publicznych, rosnąca rola polityki regionalnej w realizacji ogólnej polityki rozwoju społeczno-gospodarczego oraz przeorientowanie kluczowych czynników rozwojowych wymusza zmiany w organizacji badań regionalnych. Dotyczy to zarówno zakresu tematycznego badań, jak i sposobu prezentacji danych. Szczególną rolę statystyka regionalna odgrywa we wspólnotowej polityce spójności, wymuszając również działania dostosowawcze. Wprowadzenie zasady warunkowości spowoduje konieczność monitorowania efektów uzyskiwanych w wyniku wsparcia unijnego. Planowane jest zwiększenie roli instytucji regionalnych w tworzeniu strategii nowych programów operacyjnych, co będzie wymuszało zwiększone zapotrzebowanie na informacje statystyczne.

Konieczność pełniejszego zaspokojenia potrzeb użytkowników na dane statystyczne wyznacza ramy rozwoju statystyki i takiego jej usprawnienia, aby spełniała wiodącą rolę diagnostyczną i monitorującą w odniesieniu do kraju i jego jednostek terytorialnych. W tym kontekście statystyka publiczna powinna wypełniać następujące zadania¹⁷:

- ostrzegać o potencjalnych zagrożeniach wynikających z przebiegu rozwoju gospodarczego i kształtowania się konkretnych działań w różnych dziedzinach życia społeczno-gospodarczego;
- monitorować wpływ zmian na gospodarkę, społeczeństwo i środowisko;
- monitorować konsekwencje decyzji w ramach realizowanej polityki rozwoju regionalnego.

W jakim kierunku powinna zatem zmierzać statystyka regionalna? Uzasadnione wydaje się jej rozwijanie w kierunkach:

- dalszego dostosowywania zakresu danych do potrzeb głównych odbiorców informacji, w tym jednostek samorządu terytorialnego;

¹⁷ Witkowski (2010).

- skrócenia terminów udostępniania danych, aby były one jak najbardziej użyteczne dla użytkowników;
- zwiększenia dostępności danych oraz zapewnienia dostępności do metainformacji, jak również sposobu ich prezentacji poprzez precyzyjny ich opis, zrozumiały dla użytkowników;
- zapewnienia porównywalności danych w czasie, w ujęciu przestrzennym, między różnymi dziedzinami statystyki;
- rozszerzenia publicznych danych na niższe poziomy podziału terytorialnego, umożliwiające dokonywanie opisu wewnątrzregionalnych zróżnicowań.

Zmiany w statystyce regionalnej wymagają stałego poznawania potrzeb informacyjnych różnych użytkowników, w tym w szczególności współpracy ze środowiskiem naukowo-badawczym w celu rozwiązywania najważniejszych problemów metodologicznych i analitycznych oraz popularyzacji statystyki i jej zasobów¹⁸.

dr Dorota Wyszowska — Uniwersytet w Białymstoku, Urząd Statystyczny w Białymstoku

LITERATURA

- Aktualizacja Strategii Rozwoju Województw z uwzględnieniem uwarunkowań krajowych i unijnych. Przewodnik* (2011), Ministerstwo Rozwoju Regionalnego
- Brol R., Sztando A. (2009), *Teoretyczne i praktyczne aspekty planowania strategicznego w skali regionalnej i lokalnej*, [w:] *Planowanie kompetencji kadr w regionie istotą rozwoju Dolnego Śląska*, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
- Dziemianowicz W., Łukomska J., Górską A., Pawluczuk M. (2009), *Trendy rozwojowe regionów*, GEOPROFIT, Warszawa
- Ekonomiczne i organizacyjne instrumenty wspierania rozwoju lokalnego i regionalnego — rozwój, innowacyjność, infrastruktura* (2008), Dylewski M. (red.), „Zeszyty Naukowe nr 501”, „Ekonomiczne Problemy Usług nr 22”, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego
- Kawalec W. (1970), *Statystyka regionalna na tle systemu statystyki państwowej*, PWE, Warszawa
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010—2020. Regiony — miasta — obszary wiejskie* (2010), Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa
- Plan działań. Informacja w sprawie działań niezbędnych do podjęcia przez RM i inne podmioty publiczne zapewniających wdrożenie przyjętej przez RM w dniu 13.07.2010 r. KSRR 2010—2020. Regiony, miasta, obszary wiejskie* (2010), Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa
- Statystyka regionalna. Aktualny stan i problemy rozwoju* (1967), „Biblioteka Wiadomości Statystycznych”, GUS
- Strahl D. (2006), *Metody oceny rozwoju regionalnego*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu

¹⁸ Witkowski (2010), *Statystyka społeczna — dokąd zmierzamy?*, http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/POZ_Statystyka_spoleczna-dokad_zmierzamy.pdf.

- Sztando A. (2010), *Wdrażanie strategii rozwoju jednostki samorządu terytorialnego*, „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu”, nr 101
- Szymula Z. (2005), *Podstawy badań rozwoju regionalnego*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Bohni”, nr 3
- Witkowski J. (2010), *Rola statystyki publicznej we współczesnym świecie*, „Wiadomości Statystyczne”, nr 2
- Właźlak K. (2010), *Rozwój regionalny jako zadanie administracji publicznej*, Oficyna Wydawnicza Wolters Kluwers, Warszawa

SUMMARY

With the Polish accession to the European Union regions and regional policy took on special significance. Preparation of a comprehensive strategy for the development of regions has become a permanent part of public management. Their development should be preceded by a diagnosis of the state of socio-economic development, and implementation subject to continuous monitoring. Making current decisions by local governments should also be held after the analysis of data about issues that are the subject of decision-making. The growing role of self-governments in policy development leads to an increase in demand for regional statistics data. The article attempts to identify possible use of regional statistics and information to determine deficiencies in this regard.

РЕЗЮМЕ

Когда Польша вступила в Европейский союз регионы и региональная политика получили особое значение. Разработка комплексной стратегии развития воеводств стала устойчивой частью государственного управления. Разработке стратегии должен предшествовать диагноз социально-экономического положения, а внедрение должно подвергаться постоянному мониторингу. Текущие решения должны приниматься органами самоуправления после анализа данных по этим вопросам, которые являются предметом принятия решений. Растущая роль органов самоуправления в разработке политики развития приводит к увеличению спроса на данные по региональной статистике. В статье была предпринята попытка указания возможностей использования данных по региональной статистике а также определения недостатков в этой области.